

CATEDRA MANAGEMENT EDUCAȚIONAL

CONCEPȚIA DEZVOLTĂRII COMPETENȚELOR PROFESIONALE A CADRELOR DIDACTICE ȘI MANAGERIALE PREUNIVERSITARE ÎN SISTEMUL E- EDUCAȚIE DE FORMARE CONTINUĂ

COJOCARU Vasile, dr. hab., prof. univ.

COJOCARU Valentina, dr., conf. univ.

Summary

Acording to the Code of Education (art. 126) it is presented the short version of the conception of the development of didactica land management competencies in e-learning, lately the key-positions are applied with the title of the experiment at UPSC using MOODLE – on going trening.

I.Introducere

Valorificarea TIC în educație, ca sursă inestimabilă de dezvoltare, modernizare a procesului de cunoaștere, a procesului educațional și de conducere, se conține în prevederile Codului Educației (art. 126, învățământul pentru adulți) și Strategia dezvoltării învățământului în R.Moldova „Educația 2020 (Direcția strategică 3). În context, *fundamentarea praxiologică a sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale* devine un deziderat. Această acțiune conceptual-strategică vizează asigurarea libertății și a dreptului solicitanților pentru alegerea formei de instruire continuă, dar și compatibilizarea învățământului din R.Moldova, la cerințele strategiei ”**eEuropa - O societate Informațională pentru Toți**”.

Concepția reprezintă suportul conceptual și praxiologic principal în proiectarea sistemului *e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare din perspectiva*

dezvoltării competențelor profesionale, a documentelor normative (regulamente, programe etc.), elaborarea instrumentarului didactic și tehnologic. Domeniile de aplicare a Concepției este științific, pedagogic, managerial, educațional, de culturalizare pedagogică

Structura Concepției reprezintă un sistem de componente definitorii ale domeniului în R.Moldova, este deschisă demersului teoretic și praxiologic pentru fiecare categorie de utilizatori.

I. Contextul actual în domeniul formării continue prin e-learning

La nivel național se atestă inițiative sporadice privind formarea profesională a cadrelor didactice și manageriale în tehnologia învățămîntului la distanță, printre acestea se remarcă și experiența UPS „Ion Creangă”, care, prin implicarea directă a Facultății Formare Continuă a cadrelor didactice și manageriale, în anii precedenți a realizat un Proiect de colaborare, în bază de parteneriat în management educațional, cu Universitatea de Stat Montana SUA, a participat la Proiectul inițiat de Institutul de Instruire Continuă din R.Moldova, în colaborare cu Universitatea Alicante (Spania), Institutul Regal de Tehnologii (Suedia) privind formarea continuă prin e-learning, acțiune urmată de aplicarea metodei de instruire blended-learning în procesul studiilor de masterat în management educațional (2010-2015) [2]. Aceste acțiuni au facilitat crearea Platformei „Moodle-formare continuă” la UPS „I. Creangă”, pe care sînt postate cursuri tematice on-line, la diferite specialități, pentru cadrele didactice. Experiența acumulată a fost generalizată la conferința științifico-metodică din 16 februarie 2012 „Învățămîntul la distanță: realizări și obiective”, realizată în colaborare cu AȘ a Moldovei, cu participarea managerilor școlari din țară, a masteranzilor, a cadrelor didactice. În context, s-au stabilit relații de colaborare cu instituții din țară și de peste hotare în domeniul vizat. Totodată, se înregistrează o evoluție limitată a utilizării metodei e-learning de instruire în

procesul de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale, care se datorează unui șir de factori, precum: lipsa cadrului normativ-metodologic de organizare și desfășurare a instruirii on-line; incapacitatea de a depăși „tradiționalismul” în conceperea modului de învățare/educare, dar și conștientizarea faptului ca e-learning nu vine să revoluționeze educația, ci să extindă, să dezvolte procesul educațional; deprinderi practice slabe de utilizare a calculatorului și insuficiența acestora sau gradul înalt de uzură; lipsa de motivare, susținere a profesorilor, care aplică în practicile educaționale acest tip de învățare.

În condițiile tendinței de aderare a R. Moldova la UE, învățământul trebuie să se armonizeze la standardele educaționale și tehnologiile contemporane, astfel, se impune sistemul e-Educație conceput drept *„rezultatul convergenței a două tendințe istorice în educație: învățământul la distanță și utilizarea tehnologiei în sala de clasă”* [3], sistem ce își propune a da procesului de învățare noi concepte, urmărind ca învățarea, ca activitate, să se desfășoare în funcție de necesitățile și posibilitățile celui dornic de cunoaștere, prin *utilizarea noilor tehnologii media și a Internetului pentru creșterea calității educației, prin înlesnirea accesului la mijloace și servicii, precum și prin schimbul și colaborare la distanță*. Fundamentarea praxiologică a sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale este în concordanță cu politicile europene și naționale, și vizează:

- asigurarea libertății și drepturilor pentru alegerea formei de instruire continue e-learning, din perspectiva educației pe parcursul vieții;
- formarea/dezvoltarea competenței digitale, prevăzută de Codul Educației și UE;
- eficientizarea procesului educațional și de conducere prin utilizarea TIC;

- compatibilizarea învățămîntului din R.Moldova cu cel european, modern prin adaptare la strategia „**eEuropa-O societate Informațională pentru Toți**”;
- conceperea dezvoltării sociale în baza unui învățămînt inovațional, deschis, concurențial;
- schimbarea infrastructurii de echipament tehnologic atît a Centrelor de formare continuă, cît și a instituțiilor prestatoare de astfel de servicii, care devin și furnizoare de servicii cu utilizarea TIC.

Proiectarea și implementarea sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale în perspectiva dezvoltării competențelor produce o schimbare a mentalității acestora, a valorificării potențialului resurselor umane, performanțelor actorilor educaționali și, în consecință, o modernizare de anvergură a sistemului educațional, prin utilizarea noilor tehnologii informatice, apropiindu-ne de conceperea de **cyber-societate** și **cyber-școală (clase virtuale)**, deziderat, care implică medierea computerizată a accesului la procesul educativ și digitalizarea activităților didactice, guvernare electronică, cursuri on-line, interacțiuni virtuale, software educaționale, suporturi educaționale digitale, tot mai larg aplicate în practicile educaționale.

III. Scop, obiective și principii fundamentale

Scopul preconizat, cu referință, la *aplicarea sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale* reclamă realizarea unor obiective adecvate:

Obiective generale:

- facilitarea și lărgirea accesului la formarea profesională continuă preuniversitară pentru cadrele didactice și manageriale printr-o ofertă de instruire de tip blended- learning;

- realizarea unei platforme e-Educație pentru formarea profesională continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare cu acreditarea de module specifice de instruire;
- determinarea metodologiei de dezvoltare a competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare în tehnologia e-Educație de formare continuă;
- dezvoltarea competenței digitale.

Obiective specifice:

- dezvoltarea de programe de formare continuă prin e-Educație pentru cadrele didactice și manageriale din învățământul preuniversitar;
- dezvoltarea competențelor de elaborare și utilizare a materialelor de instruire în format digital pentru cadrele didactice ;
- creșterea gradului de integrare al TIC în procesele și procedurile de predare ale disciplinelor școlare, pe diferite niveluri ale învățământului preuniversitar;
- determinarea influenței TIC asupra creșterii calității instruirii;
- dezvoltarea capacității cadrelor didactice și manageriale de a elabora softuri educaționale și de gestionare a instituției;
- dezvoltarea competențelor cadrelor didactice în domeniul managementului clasei și a gestionării situațiilor de criză la nivelul structurilor de învățământ;
- elaborarea și aplicarea de softuri de gestionare a unității școlare.

Principii instructionale în context multimedia (pasem):

- principiul fundamentarii empirice și al centralismului științific;
- principiul coerenței;
- principiul unității și integrității componentelor sistemului de formare continuă;
- principiul multimedia;
- principiul inovării permanente;
- principiul racordării la opțiunile și interesele individuale;
- principiul eficienței.

Realizarea scopului si obiectivelor preconizate implica:

1. *Conceptualizarea sistemului e-Educație de formare continuă din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare, care presupune doua componente complementare:*

(a) *componenta conceptual-axiologică, care înglobează examinarea problemei axată pe pedagogia libertății, pedagogia schimbării, pedagogia competențelor;*

(b) *componenta praxiologică și procedurală, care vizează specificarea metodologiei și praxiologiei activității de dezvoltare a competențelor în tehnologia e-Educație;*

2. *elaborarea programelor de dezvoltare a competentelor didactice in sistemul e-educatie de formare continuă a cadrelor didactice si manageriale, care, fiind aplicate, să contribuie la ameliorarea calității învățămîntului.*

3. *Managementul și gestiunea sistemului e-educatie pentru dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și manageriale în procesul de formare continuă.*

4. *Valorificarea sistemului Moodle și a funcțiilor sale în dezvoltarea competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale în tehnologia e-Educație.*

IV. Premise teoretice și aplicative privind dezvoltarea competențelor didactice prin e-learning in sistemul de formare continuă

*Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice în e-learning are drept repere teoretice perspectiva cognitivistă și **perspectiva constructivistă asupra învățării**. Teoriile cognitiviste asupra învățării (Ausubel, Bruner și Gagné) susțin că subiectul procesează activ informația și că învățarea are loc prin efortul acestuia de a organiza, a stoca și a găsi relațiile dintre informații, de a lega noile cunoștințe de cele vechi, de a realiza scheme cognitive și scenariile de învățare. Teoriile cognitive accentuează importanța procesului activ*

de prelucrare a informației. TIC oferă o perspectivă de ansamblu în acest sens, solicitându-i celui care învață performarea comportamentelor de învățare, căutarea informațiilor necesare pe Internet [6, 7]. ***Perspectiva constructivistă asupra învățării***, teoriile respective (Piaget – constructivismul cognitivist, Vîgotski – constructivismul social, Bruner – aplicarea constructivismului în pedagogie) se centrează, spre deosebire de cele cognitiviste, pe subiectul uman implicat în procesul de învățare. Individul își construiește, de-construiește și re-construiește activ propria înțelegere și cunoaștere asupra lumii prin intermediul experienței și a reflecției asupra acesteia. *Perspectiva constructivistă*, utilizând TIC pentru dezvoltarea competențelor didactice în procesul de formare continuă, *oferă condiții pentru realizarea cerințelor* pedagogice ale învățării colaborative, sprijinite de noile tehnologii (interdependența pozitivă, autocontrolul, interacțiunea față-în-față, feedback-ul, analiza, discuții, încurajare) [6, 7]. În contextul vizat se înscrie *teoria cognitivă a învățării multimedia* (Richard E. Mayer, 2014) conform căreia persoana care învață cu ajutorul computerului și al multimedia va încerca să construiască o serie de conexiuni logice între cuvinte și imagini. Teoria plasează cursantul în centrul demersului educațional, propune o instruire dirijată, sugerează o serie de soluții practice care permit gestionarea încărcării cognitive a cursantului, susține infuzarea principiului interactivității, care oferă cursantului un anumit nivel de control, feedback și ghidare în contextul unei lecții multimedia, conduce la transferul cunoașterii și a performanței în învățare [1]. În această perspectivă se impune stilul de învățare în cadrul e-learning-ului ca factor extrem de important în adoptarea unui anumit model instrucțional. Spre exemplu, Modelul Kolb, în contextul învățării virtuale, face distincție între 4 stiluri de învățare (asimilator – „observă și reflectează”, divergent – „simte și privește”, convergent – „acționează și reflectează”, acomodator – „acționează și simte”) care sînt bazate pe un ciclu de învățare sub

formă de spirală, în 4 stadii: *experiență, reflexie, gândire și acțiune*. Un model virtual de învățare reclamă activități sincrone și asincrone, activități individuale și de grup, interacțiuni suportive, forme și metode de învățare specifice (instruire programată, învățare autoreglată, învățare situațională) [ibidem].

Formarea profesională continuă a personalului didactic și a **cadrelor manageriale** pornește de la *identificarea competențelor* necesare pentru îndeplinirea sarcinilor unui anumit post și competențele reale a celui care ocupă sau care poate ocupa postul și, ca urmare, trebuie să ia în considerare (1) *tendința de profesionalizare*, înțeleasă ca „socializare într-o profesie” (R.Merton) și (2) *tendința de asigurare a unui caracter procesual și continuu formării*, cuprinzând formarea inițială, inserția profesională, formarea continuă. *Competența este o caracteristică individuală sau colectivă atașată posibilității de a mobiliza și de a pune în acțiune de manieră eficace într-un context dat un ansamblu de cunoștințe, de capacități și de atitudini comportamentale* [5]. De un acord, aproape unanim al cercetătorilor, este *abordarea integratoare a competenței* potrivit căreia o competență este un sistem funcțional integrativ ce cuprinde: *factorii interni ai competenței – cunoștințe, abilități, atitudini și factorii externi ai competenței – sarcina, situația, contextul*. Atribute ale competenței se consideră: *acțiunea-nota distinctivă a competenței, mobilizarea, integrarea, autonomia și responsabilitatea, individual și social în structura competenței*. *Competența didactică* joacă rol de instrument de unificare, codificare și obiectivare sub forma comportamentelor educaționale și înglobează: *competențe de proiectare curriculare, competențe interpersonale, competențe de management al învățării și al clasei de elevi, competențe de reflecție pedagogică și didactică, competențe de managementul carierei, competențe de reflecție asupra dezvoltării profesionale și personale*. Aceste categorii de competențe sînt descrise prin competențe specifice care se reconfigurează în domenii

de aplicare inerente actului educațional/managerial. *Competența autonomiei formării continue*, ca un sistem complex, reclamă anumite caracteristici psihologice, capacități, atitudini referitoare la problematica și necesitatea învățării autonome în condițiile exigențelor societății moderne [3]. Ca urmare, programele de formare trebuie să consolideze autonomia profesională, acestea fiind concepute astfel încât să reflecte izomorfismul între formarea cadrelor didactice și formarea elevilor, la nivelul de predare-învățare, promovându-se **conceptul de autonomie a acțiunii și reflecție asupra acțiunii** [ibidem]. Astfel, componenta factorială de bază a competenței autonomiei formării continue urmează să se coreleze cu competența pedagogică întâlnită la „profesorul bun” și la „managerul de succes” (calități regăsite și în documentele UE): *inteligenta, stabilitatea emoțională, considerație, obiectivitatea, atractivitatea, cooperarea, flexibilitatea, calitatea și varietatea metodelor/practicilor profesionale, comunicarea, responsabilitatea, expertiza științifică, interdependența, formarea/învățarea continuă + experiența productivă educațională, empatia, tehnicile informaționale*.

V. Cadrul metodologic al programei de dezvoltare a competențelor didactice în sistemul e-Educație de formare continuă

Programele de tip curricular pe module, cu aplicarea de credite transferabile, încorporează structura: denumirea programului de studii; descrierea succintă a integrării cursului în programul de studii; competențe generale și specifice dezvoltate în cadrul cursului; finalități de studii realizate la finele cursului; precondiții; unități de curs; strategii de predare și învățare (sincrone și asincrone; individuale și de grup; interacțiuni suportive); strategii de evaluare; bibliografie.

Repartizarea timpului activităților prevede:

- *sesiuni în sală, față-n față (2f2), videoconferințe în care cursanții pot lucra în echipă și pot interacționa nemijlocit cu colegii și cu mentorul – 10%;*
- *sesiuni de instruire la distanță, tutoriale, mediate de resurse digitale, care permit cursanților să se autoinstruiască folosind materiale multimedia interactive – 50 %;*
- *aplicații practice, reflecții – 30%;*
- *examene, proiecte – 10%.*

VI. Platforma Moodle-formare continuă.

Emergența LMS Moodle.

Unitatea de curs pe *Moodle-Formare Continuă* include următoarele resurse: titlul cursului; cerințele față de desfășurarea cursului; resursele de ordin general; planul de învățământ cu numărul de ore și programa cursului; resursele bibliografice; monografiile; articole etc; glosarul principal cu termeni-concepte cheie; calendarul activităților și datelor marcante cu patru tipuri de evenimente; notele de curs (*partea teoretică*)/e-Prelegerile; sarcinile practice (*partea aplicativă*); seminarele tutoriale (*individuale sau în grup*); evaluarea formativă și finală (*reflecții sau itemi de testare*); activitățile colaborative generale sau, mai clar spus, comunicarea prin *rețele sociale și forumuri virtuale de discuții, chat-uri etc*; sondajele; chestionarele; conținutul probei de examinare; bara de progres a cursantului/utilizatorului [3].

Platforma de învățământ electronic dispune de proceduri specifice fiecărei categorii de utilizatori. Rolurile atribuite categoriilor în cadrul unui curs pot fi: *administratorul, profesorul, tutorele*. Moodle include o paletă foarte largă de resurse și activități (...). Eficiența unei tehnologii depinde, în mare măsură, de modul în care cel care proiectează activitatea didactică reușește să utilizeze tehnologia în beneficiul lecției. Secretul succesului din educație constă nu în digitizare, ci în calitatea profesorilor.

VII. Implementarea Concepției de dezvoltare a competențelor didactice în sistemul e-Educație de formare continuă

Implementarea Concepției sistemului e-Educație de formare continuă va stimula *rezultate*, precum: conceperea și construcția practică a sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale, elaborarea de programe de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare în tehnologia e-Educație, identificarea cadrului metodologic de dezvoltare a competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare în tehnologia e-Educație, determinarea de criterii și indicatori privind gradul de funcționalitate a sistemului e-Educație de formare continuă, precum și de caracteristici cantitative și calitative a utilizării sistemului e-Educație în dezvoltarea competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare, valorificarea sistemului Moodle și a funcțiilor sale în dezvoltarea competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare în tehnologia e-Educație. Acestea, în ansamblu, vor deveni, prin deschiderea oferită, un bun al tuturor cadrelor didactice și manageriale și vor contribui la:

(1) *ameliorarea eficienței procesului de educație și formare – la nivelul organizațional-managerial la nivel curricular și la nivelul practicii didactice;*

(2) *asigurarea accesului și formarea competențelor de utilizare a noilor tehnologii pentru o cit mai largă categorie de persoane.*

Aceste acțiuni vor influența pozitiv procesul de modernizare a învățământului general din R.Moldova, vor contribui la integrarea țării în strategia „**eEuropa - O societate Informațională pentru Toți**”, beneficiile fiind marcate de cadrele didactice și manageriale, de rezultatele școlare.

Bibliografie

1. Ceobanu, Ciprian, *Învățarea în mediul virtual: ghid de utilizare a calculatorului în educație*, Polirom, Iași, 2016.

2. Cojocaru, Vasile, *Schimbarea în Educație și Schimbarea Managerială*, Î.E.P., Chișinău, 2007.
3. Cojocaru, Vasile Gh., Cojocaru, Valentina, *Instruire interactivă prin e-learning*, S. n., Chișinău, 2013.
4. Duca, Gheorghe, *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere*, Î.E.P. Știința, Chișinău, 2007.
5. Dulamă, Maria-Eliza, *Despre competențe: teorie și practică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2011.
6. Frumos, F., *Fundamente și dezvoltări cognitive*, Polirom, Iași, 2008.
7. Glava, C., *Formarea competențelor didactice prin intermediul e-learning*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2009.
8. Joița, E., *Instruirea constructivistă-o alternativă. Fundamente, strategii*, Aramis, București, 2006.

COMPETENȚA DIGITALĂ- NECESITATE MANAGERIALĂ PENTRU REALIZAREA SISTEMULUI INFORMAȚIONAL

ȚAP Elena, lector

Summary

Digital competence is one of the eight key competences, important for any person in a knowledge-based society, implies a safe and difficult use of information society technologies for occupation, leisure and communication. Based on the literature and research conducted were identified five basic components of digital competence: learning, information, communication, digital culture, technology.

Din cadrul sistemului de competențe necesare formării managerului în proiectarea, implementarea și administrarea SIMFCCD, se relevă *competența de utilizare a tehnologiilor informaționale*, fiind una de bază în procesul de instruire, care, deseori, este confundată cu *competențele digitale*. Competențele TIC sunt, de fapt, un pas spre dezvoltarea competențelor digitale, o condiție în educația pentru competențele digitale. Prin competențe